

לגבורות לגוסס ורבה דרתי מילי קאמר דזוקן שהגיע לגבורות אין נוח
לחשבו גט בחזקת שהוא קיים וכן בטעם ואיהבי' אבי' זוקן שהגיע לגבורות
מזרייתא דתי' אפי' בן ק' שנה אבל בגוסס ליכא מאן דפליג על דבה
עכ"ד הב"א. ותמה אני על מאורן של ישראל איך נתקדשה דעתו ליחס טעות
כזה למחן הכ"מ כאלו לא הבין הפשט הפשוט אבל הב"מ הכי קאמר מימרא
דרבה (כלומר שהרמב"ם פוסק בדין) ואל"ג דרבה חילק בין זקן שהגיע
לגבורות ולא הגיע (פירוש וכיון דחזין דהרמב"ם לא חילק בזה אלמא דלית
לוי' הא דרבה) הא (כלומר בבא זו דרבה אסיקנא בחיובתא אבל על בבא
דגוסס לא אוחבינ') אסיקנא בחיובתא. והנה נהבארו בסוגר דברי הכ"מ
והן הן דברי הרב המגיד דה' גירושין פ"ז הלכה ק"ח עלה דכחב הרמב"ם
סס וכן המביא גט והניה וכו' כחב הב"מ בפדק כל הגט וכו' וההלכות לא
כהבו אלא החילוק. שיש בין חולה לגוסס בלעד משום דקי"ל דזוקן אין
חילוק בין הדין לגבורות ללא הגיע וכן דעת רבינו וכו' הרשב"א וכפשוטא
דזרייתא ופוד הכריע. כן מן הירושלמי ע"כ והן דברי הכ"מ כאן וילאו
דברי מרן זכאין וברורין.

זו היא שימת עין שאמרתי ויילגא בירה ניסן חרל"ד

יצחק אייזיק ראבינאוויץ (יא"ד מוילנא)

בוהן בריות

ענינה אחת. בכורי כרמנו, אחים להקריב לבני עמנו עבד לגול הרפת
אנשי מדע מעל כחבי הקודש נב"כ ואחמני החלמוד ז"ל שלא יפצרו פיהם
לאמר לנו המדע ואין לראשונים חלק בהם; והוא באשר אני מעתיק לימוד
הנהוג (אנאטאמיס) ללשון הקודש אשר צה אבאר כמה ענינים באילו
טריפות אשר עד הנה קשים המה עד למאוד; והנה בהגיעי להסתקף עניני
הגעהירן והפסחי מלה עבדן, כי מלה מוח היתה לו בחלמוד בהמה מקומות
לא ואהיה לי להסתקף באשר תיבת מוח רק משולל עבד הגעהירן ובאמת
אינו מורה רק על דבר שכן כמו ומוח עלמותיו יסוקה (אויב כ"ח) עולה
מחיס (חילים ס"ו) והרבות מחיס (יבטי' ה') ויסודות הגעהירן שונים המה
מיסודות השומן ואם הצלל שומן ימם כמים והגעהירן יאבד בביטול רק חלק
מעט והנשאר הוא קשה יותר מבחי כמו חלבון ביצה; אבל יגעהי ומלאתי
אשר הגעהירן שבקדקוד נקרא בלשוננו הקדושה כליות, ואל השומם קורא

נעים על החרגום החדש הזה, אמת כי חדש הוא אבל הוא אמת כמו שאברהם.

הכל מודים כי האברים שהנשמה חלוצה בהם ביוהר והיקרים יותר מכולם רק שהם הגה, והנם המוח והלב, והמוח יקר עוד מהלב לאין חכלית כי אם הלב נפלע האדם הוא במחשבה זכה עד רגעי מוהו, ובפליעת המוח אבדו עשהמוחו ברגעת הפליעה, ואם כן הדבר היחבן אשר האבר היקר מכולם והמוחך בכיפה לא יזכר בכל התנ"ך, ומה האמר על הפסוקים שלמטה ואין הפרט אותם: בחן כליות ולב (ירמ' י"א כ') ראה כליות ולב (ס' כ' י"ב) ורחוק מכליותיהם (י"ב ב') וחלחלה כליותי (משלי כ"ג י"ז) ובחן לבות וכליות (חילים ז' י') אף לילות יסדתי כליותי (י"ז ז') לרפה כליותי ולבי (כ"ז ב') וכליותי אשהוק (ע"ג כ"א) כי אחה קניתי כליותי (קל"ט י"ג); האם נוכל בדעה מיושבת וך השכל לומר אשר הפסוקים האלה מדברים מהכליות שבחן האחד הלא המה מורים על אבר משכן העשמונה ומושב המחשבות, ואיך צדק שכלו וישוב דעוהו לעק ואמר יפלה כליותי וגו', כלו כליותי בחקי, ואין בהפסדת הכליות יוכלה דעוהו להיות מיושבת עליו. וא"ת ניסא שאני, הלא הוא מעשים בכל יום אשר אנשים החולים על חולי-כליות שונים כמו מדקרות חרב, אבנים או חול הנמלא בהם או כליות הכליות ע"י מכה טריה וכדומה נשארים המה בדעה ללולה עד עת קלם ולא כן בחולי המוח כמו חרובת הקין בו, מכה טריה, קרחות, בילבול (אפאלעקסיה) וכדומה השכל והדעת יחלוש ויפסד לפי גודל החולי; והשניה נחבון נא באמצעות חכמת הנחות וחכמת הטבע (פסיכאלוגיה) ונראה נפלאות בצנן המוח והחדרים שונים שנמצאים בו ואיכותו עם השנים עשר זוגי העורקים (נערפן, כמו ועורקי לא יסבון. איזב ל' י"ז) וחוט השדרה היולאים ממנו ומחפרדים ומתהלכים בכל אברי המוח ואנחנו צ"י וגם רוב חכמי הטבע מושבים המוח לדירת הנשמה והיא היא הנשמה באמצעות העורקים וחוט השדרה לאברי חמשת החושים גם לכל שאר האברים חיות והרגשה, אך לא כן הוא עם הכליות שבחן כי המה רק כשארי האברים המיוחדים בפני עצמם אשר שמושם שונים, ושימוש הכליות הוא להפריט הפסולה מהדם והוא השתן ולשלחו ע"י הלימורות שיואלים מהם אל שלחופיה השתן ומשם לחוץ והנם נחשבים בחוץ שארי האברים הבאים הפורשים ומשתלחים הפסולה והפרט מהצעה"ח לחוץ כמו השלחופיה השתן (וחשופי שת יטע' ב') הערוה והשקד (וינאך השקד קהלת י"ב), ואם כן הדבר האם לא נמלא פנינו קלון ובוז לחרגם הכליות מהפסוקים הנ"ל, ניערן, כי היכול להיות אשר לאבר צווי כזה יתן כתר העשמונה ומשכן המחשבות,

היבחר בית הפרס לבית מלכות ? הינהן כתר מלכות צראש מנקה צחי
הפלא ? אין זה כי אם שהים הנה הכליות, האחד כליות-הראש (געהירן)
והשני כליות-החך (גיערען) ; הראשון יתגשא אל כתר המלוכה אשר לו
יאתה, והשני יכפל אל בית הפרס ; ולצבצור שלא תצט צלצוש מלכות אשר
גם המנקים מכוסים בה כלום אל'י. החסד לרעוהה לכסות ערותם יחד. —
ודעתי נוטה אשר הפסוק עם חלב כליות הטוה (דברים ל"ב) מכריה כנווני
כי לפי דעת כל המפרשים פרושו דחוק ביותר כי אינו דומה כלום אל
כליות החוק וגם לעולם לא יגדל כמוהו ולפי דעתי הוא פשוט צאשר תבנית
גרעין הטוה המלאה ובמנה דומה בכל אל תבנית כליות הראש. —

גם מה דאיתא בצרכות ס"א ת"ר שהי כליות יש בו צאדס אחת
יעלהו לטובה ואחת לרעה ומסחברא דטובה לימינו ורעה לשמאלנו ועוד שם
ת"ר כליות יעלות לב מבין וכו', דעתם ג"כ על כליות הראש. ורמי' לדברי
מדאמר' ומסחברא דטובה לימינו ורעה לשמאלנו מדוע לא אמרו בימינו
בשמאלנו כי כליות החיק מונחים אהה בימין ואחת בשמאל אך כליות
הראש אחת היא בקרקעיתה דק ע"י שקיעה מההרמים (אבל) של כפולת
עור המוח הקסה מלמעלה לאורך מלפנים אל אחור עברו העליזנה נחחלק
לשהים חליו לימין וחליו לשמאל, גם הפסוק לב חכם לימינו פרושו כך הוא
ובמקומו אבאר אותו באריכות.

גם מה דאיתא בחולין י"א לעומת העלה אמר רחמנא (האלי'
תמימה לעומת העלה יסירה ויקרא ג"ט נאהב אם ריקגראד זאלל ער עם
אצואלדערן) מקום שהכליות יעלות (עלה מלשון עלה) ופרש"י למעלה מן
הפרשות הוא (כלומר מקום יסירה האליה) בצרכות אמרינן לב מבין כליות
יעלות גם כהן לא יוכל להיות שהתלמוד סובר הכליות שבחך צאשר הנה
לא יסכנו לאורך כל העלה כי העלה לאורך כל השדרה הוא עד העורף,
וא"ת שהתלמוד סובר לרשום בזה היכן הוא סוף העלה ואמר שהוא במקום
שהכליות מונחים גם זה אינו כי הנה מונחים הרבה למעלה מן הפרשות ;
ולפי דעתי פרושו כך הוא כי ידוע אשר העשהומוט ומהשבות ורלון צעה"ח
יגמרו ע"י פעולה האברים המיוחדים לזאת למשל הדי אשר תחזק עליו
רעצונו יפקוד על הרגלים ואברים שונים שילכו ויצקאו ע"י החושים שונים
ופעולות שונות אוכל למו ואז ימלא לפה ויטחון במלחמות ויבלע ע"י כלי
הבליעה וכו' ועוד ידוע כי תנועת האברים מתהווים ע"י פעולת השרירים
(דורך ד"א מוסקעלטעטינקייט, ואזנו צערירי צטטו חיוב מ' י"ו) שמחבולים
ומתפסטים ח"ע לפי לורך תנועת האבר, והנה צערירים להתכוון ולהתפשט הוא
ע"י פעולת העורקים עליהם, כי אם תחזק העורק של איזה אבר ישאר מיד

בלי הנועה והרגשה ופעולה העורקים הוא ע"י רלון בעה"ח היוצא מכליות הראש (אשר בשם מוח יכולה) וכ"ז נהווה בנהירות יחד מהדף עין העורקים שני מינים המה ים עורקים שפעלו רק על אברי החיוני בלי רלון ודיעה החי למשל האם יוכל החי לפקוד על קצחו ומעיו שלא יתעכלו האוכל הנמלא צהם והגדול שבהם הוא הנקרא עורק החיוני (נערפוס סימסאטיקוס) וים עורקים הפועלים ביותר על אברי הבחירה ורק בידיעה ורלון החי והגדול שבהם הוא חוט השדרה והענפים היוצאים ממנו בלשה בין כל חולי' וחולי' אחד לאחריו ושנים מהלדדים אחד מימינו ואחד משמאלו ומהפסטים בכל הגוף והולכים לכל אברי הבחירה ועל ידיהם האברים מושבים לחנוטה וציה גומרים רלון החי, והיינו דאמר התלמוד לעומת העלה למה נקרא שמה עלה לפי שהוא מקום שהכליות יועלות פי' הכליות שבראש יועלות ע"י חוס הסדרה שהולך בהעלה לכל ארכו והענפים היוצאים ממנו לאברי הבחירה מה לעשות למלאות רלוננו; ומה טוב פירש"י כי הוא למעלה מן הפרשות כלומר סוף העלה והוא מקום יסירת האלי' כי מהפרשות ואילך חוט השדרה מתחלק לחוטין דקים הנקרא זנב הסוס ונאבד בעלם הזנב ואזב אינו נקרא עלה. —

ואם ישאל השואל לאמור מדוע צחר לו התלמוד מלת מוח לכליות הראש ע"ז חשיב שיכל להיות לבטור כי בחורה משה לא נמלא ענין שידבר בפירות מכליות הראש רק מכליות החיך לכן הביחם התלמוד לעמוד על משמרתם ועל כליות הראש כדי למנוע מהם טעות החילוף צהרו מלת מוח בשם המושאל ממוח השומן עבד איכותו שהוא רק ולכן וציה דומה ביותר למוח השומן ואל התמה על שינוי השם כי כן דרך התלמוד הוא צריב מקומות כמו גלות חתה ראש טרפשא דכדא חתה יתרה הכבד וכללה חין משפר. —

שנחם רופא ווליס בק"ק לאדון, תלמוד מובהק של דבנו משה סופר מפרעסבורג זלה"ה. —

הערה.

חולין דף י"ב ח', ח"ר נחמן ח"ר ראה אחר ששחט חס ראוהו מתחלה ועד סוף מותר לאכול משחיטתו ואם לאו חסור ה"ד חי לידע דגמיר ל"ל ראה ואי דלא ידע חי גמיר חי לא גמיר לימא רוב מאין אלל שחיטה מומחין הם וכתמיא הכי שאלא הרעגולת שחטה בשוק חזקתו אלמא כו'. והנה לכלאזה קשה מאי קושי' מהך דאלא תרגמלה על דברי רב נחמן אחרי כי לעיל ג' ע"ב איחא חרי ליטא צפירושא דהכל שחטין דמתמיחין